

Jantar střední až pozdní doby bronzové v Čechách

Jantarové nálezy, kterými jsem se zabýval, jsou datovány do období počátku střední doby bronzové až konce pozdní doby bronzové (v Reineckeho periodizaci BB1-HaB3). Všechny zatím zkoumané nálezy jantaru (daného období), neboli zkamenělé pryskyřice jehličnanů, byly původem z Pobaltí.

Terminologii jantarových nálezů vypracovala Marika Tisucká. Určila a) korálky, tj. obvykle ve středu provrtané výrobky o průměru do cca 15 mm, b) korály, tj. ve středu provrtané výrobky o průměru přesahujícím cca 15 mm, c) rozřadovače a d) amorfni kousky (surovinu). Celkem určila 9 základních typů, které se mohou dále dělit do konkrétnějších podtypů.

Ve střední době bronzové se vyskytují pouze hotové jantarové výrobky v mohylových hrobech, kdežto v mladší a pozdní době bronzové se více vyskytuje surovina, navíc na sídlištích. Za úbytkem hotových výrobků může být i přechod k žárovému ritu. V procentech je ve střední době bronzové vidět velká převaha nízkých válcovitých korálků (71 %), zatímco v mladší a pozdní době bronzové převažuje se 47 % amorfni surovina, která je nejspíše dokladem počátků přepravy surového jantaru přes naše území a zároveň může naznačit počátky zpracování jantaru u nás. V mladší a pozdní době bronzové také zcela zmizely velké korály spolu s nízkými válcovitými korálky, přitom nízké válcovité korálky ve střední době bronzové dominovaly (Chvojka – Chytráček – Metlička – Michálek 2017).

Jantarové nálezy lze rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří hrobové nálezy, druhou sídlištní nálezy a poslední skupinu tvoří depoty. Pro ukázkou jsem vybral z každé skupiny ty, dle mého názoru, nejvíce zajímavé nálezy.

Pro střední dobu bronzovou jsem vybral hrobový nález z Velké Dobré, sídlištní nález Velím okr. Kolín a depot Křenovice.

Velká Dobrá, okr. Kladno: Zde byla nalezena část náhrdelníku, na kterém byly nejzajímavější rozdělovače s jazykovitými výběžky.

Velím, okr. Kladno: Nález čtyř jantarových korálků. Nejzajímavější byl dvojkónický korálek o průměru 17 mm a síle 6 mm.

Křenovice, okr. Písek: Zajímavý nález, ve kterém bylo celkem 619 korálků. Bohužel se dochovalo jen 589, nejspíše kvůli náchylnosti jantaru k destrukci (Chvojka – Chytráček - Metlička - Michálek 2017).

Pro mladší a pozdní dobu bronzovou jsem si jako nejzajímavější nálezy vybral hrobový nález Ústí nad Labem, sídlištní nález Senožaty a depot Plzeň-Radčice.

Ústí nad Labem-Střekov, okr. Ústí nad Labem: Nález jednoho jantarového oválného korálu délky 2,8 cm a šířky 2 cm.

Senožaty, okr. Tábor: Nálezy dvou korálků ze dvou blízkých sídlištních objektů. Bohužel byly oba fragmentovány, avšak slepeny k dokumentaci. Větší z korálků šel slepit do původního tvaru.

Radčice u Plzně, okr. Plzeň: Detektorový nález 115 jantarových korálů a korálků různé velikosti, z nichž nejzajímavějším byl jeden velký nepravidelný dvojkónický korál se zvlněným ostrým lomem na jedné straně probraným, s vypouklými podstavami a středovým průvrtem.

Marek Hendrych
489211

Průměr 33–38 mm, síla 14 mm, průměr průvrtu 3 mm, hmotnost 8,8 g (Chvojka - Chytráček - Metlička – Michálek 2017).

V práci Mariky Tisucké se mluví o jantaru jako o luxusním zboží, ale díky novým výzkumům se začíná ukazovat, že to nemusí být úplně pravda, a že jantar mohl být poměrně dostupným zbožím. Z jantarových nálezů, u kterých byla provedena analýza původu, vyplývá, že zatím všechny analyzované nálezy jsou původem z Baltu. V době bronzové také zatím nemůžeme mluvit o jantarové stezce, která by vedla konkrétně naším územím, jelikož nálezy jantaru jsou ve střední Evropě souměrně rozptýlené, u nás nejvíce na území Čech. Lze o ní mluvit, až v době železné (Chytráček a kol. 2017).

Největším „nepřítelem“ jantaru je jeho náchylnost k destrukci, nicméně k jeho častějšímu nalezení mohou nyní dopomoci i kvalitně vedené moderní výzkumy. Jelikož i pouhým plavením, či pouze pečlivě vedeným odkryvem (jako např. v Senožatech) lze nalézt více těchto zajímavých předmětů.

Zdroje:

- Chvojka, O. - Chytráček, M. - Metlička, M. - Michálek, J. 2017: Jantar střední až pozdní doby bronzové v Čechách. Památky archeologické 108, 89-120.
- Tisucká, M. — Ohlidalová, M. 2013: Luxus ze vzdálených zemí. Jantar doby bronzové ze sbírky Národního muzea. Praha.
- Chytráček, M. a kol. 2017: Jantar starší doby železné a průběh jantarové stezky ve střední Evropě. Památky archeologické 108, 121-256.